

ezért minél nagyobb elterjedést és sikert kívánunk neki. Magyar fajtánknak a gazdasági pályáktól való idegenkedése egyrészt onnan is ered, hogy e téren teljesen tájékozatlanul nevelkedett; ma viszont látjuk, hogy ha élni akarunk, gazdasági tudásra, műveltségre szert kell tennünk, s a gyakorlati gazdasági életben is minél nagyobb részt kell vennünk.

A részleteket illetőleg néhány megjegyzés kívánkozik tollunk alá. Így a munkarendszerek ismertetésében ott van Taylor és Ford, de Bedeaux-t már hiába keressük; a váltóról alig mond valamit könyvünk, az értékpapírok fogalmát és fajait nem ismerteti; népesedésügyünk fájó sebéét, az egyikét éppen csak érinti, s ott, ahol a nagybirtok okozta földéhségről beszél, szól a városbaözönlésről, kivándorlásról, de az „egyke“, „egyse“ nem kerül elő. Földművesnépünk elvérzésének egyik nagy okát, az ipari és az agrárcikkiek árbeli diszparitását, az agrárrollót éppen csak érinti. A termelés fogalmának tágabb értelmezésébe elég lett volna a javak közvetítését és szállítását belevenni, a „bíráskodás és nevelés“ már igazán nem fér bele a termelés fogalmába (22. l.). Igaz ugyan, hogy a neves francia közgazdász, *Gides* szerint az ember is tőkévé válik tanulás és nevelés által, de ezt csak arra hozza fel, hogy a termelés tényezői — természet, munka és tőke — közt nincs áthágathatlan válaszfal: az emberben benne van egy darab természet, s ez a természet képesíti az embert a munkára tagjainak használatával, s az ember az, aki a természet felhasználásával, a munka által, a tőkét létrehozza. A munka meghatározása — „olyan emberi erő kifejtés... mely az életfenntartás eszközeinek megszerzésére irányul“ — helyes lehet a gazdasági munkára, de szerzőnk mindjárt tágabb értelemben is használja a munka fogalmát, midőn arról beszél, hogy a „nemesített növényfajok, megszelídített állatok, használati tárgyaink nagy sokasága, a tudomány és a művészet alkotásai stb. mind-mind a munka diadalát hirdetik“ (26. l.). A gazdasági, a civilizációs és a kulturális munkát így nem szabad egy kalap alá foglalni. A kapitalizmus jellemzése is megérdemelt volna még egy simítást.

Szerzőnk erőssége a gazdasági életjelenségek leírásában és összefüggéseik felmutatásában áll. Célja is ez volt elsősorban, s ezért lesznek hálásak a népművelők, ezért érdemel szerzőnk köszönetet mindazoktól, akiknek szívbéli ügyük a közgazdasági műveltség terjesztése.

Trócsányi Dezső.

Misángyi Ottó: A testnevelés jelentősége a közművelődésben. Budapest, 1935. Stephaneum. (102 lap.)

Misángyi Ottó, a Testnevelési Főiskola jeles tanára, összefoglaló dolgozatában azt fejtegeti, hogy a testnevelés, melynek nyomai a legrégebb kultúrákban megtalálhatók, évezredek folyamán mint nyert mind nagyobb jelentőséget a közművelődésben. Felfogása szerint a korszakok művelődéstörténeti problémái csak akkor érthetők meg, ha ismeretesek mindazok a szellemi rúgók, melyek az illető kort mozgatták. Látszólagos ellenmondás és mégis úgy van, hogy a testnevelés mindenkor e szellemi rúgók közé tartozott és tartozik. Kap-

csolata a közművelődéssel kettős: *egyrészt* a testnevelés nyert tartalmat a kort mozgató nemes eszméktől, *másrészt* a testnevelés gazdagította az egyes korok szellemi értéktartalmát. Azokon a területeken, ahol az ember lelki élet fejeződik ki, a testnevelés vagy nyert, vagy adott gondolatokat s ily módon érintkezik mindazzal, ami az ember szellemi világához tartozik.

Nézőpontjának igazolását oly módon keresi és találja meg Misángyi, hogy a vallástörténelemnek, az állami élet és a honvédelem, az irodalom és a képzőművészetek történetének idevágó hatalmas és rendkívül széleskörű tanulmányok alapján nyugvó anyagát állítja a tételét bizonyító tudományos eljárás szolgálatába. Bámulatosan és szinte hihetetlenül gazdag anyag ez, mely pontos forrásutalásokkal előttünk áll, s melynek bizonyossága szerint a különböző szellettörténeti fejezetek együttesében valóban mindenkor nagymértékben találkozzunk testnevelési vonatkozásokkal. Egyéb különféle népek vallási emlékein kívül nemcsak az ókori görögök vallási életének kapcsolatai adnak rendkívüli erőt a testnevelés szellemiségének; szerzőnk részletes vizsgálattal arra az eredményre jut, hogy újabban a keresztény vallási és erkölcsi élet elmélyedése is mind erősebb támaszt nyer a testnevelés magasabbrendű szellemi törekvéseiben.

A testnevelésnek és az állami életnek, törvényhozásnak stb. kapcsolatain, a hazafiúi érzés és nemzeti öntudat nevelésére nézve nagy jelentőségén kívül érdekesen tárgyalja Misángyi a testnevelésnek a honvédelem magasztos feladatához való, a világháború óta mindinkább elmélyülő viszonyát s megállapítja azt a két oldalról is meginduló szellemi kapcsolatot, mely szerint a katonai kiképzés világszerte mindinkább nemesebb értelemben vett testnevelési irányzatot vesz, a testnevelés maga pedig mind szorosabban a honvédelem céljaihoz igazodik s teljesen e magas erkölcsi feladatnak szolgálatában áll. Láthatóan legnagyobb kedvvel azonban a szerző mégis csak a testnevelésnek egyrészt az irodalommal, másrészt a képzőművészeteknek szellemi területével való egybefüggését tárgyalja s gazdag és szép ismeretanyagot dolgoz föl bizonyító eljárásában. A könyvnek e lapjain nyilvánvaló örömet érez a szerző maga is, mikor kimutatja, hogy a testnevelés az irodalomra és költészetre termékenyítőleg hatott a görög kor nagyjaitól, Homerostól és Pindarostól kezdve az írók hosszú során át napjainkig, sőt a tudományos irodalom bizonyos ágainak haladását is elősegítette. S szárnyas szavakkal hirdeti könyve alapgondolatának diadalmas bizonyításául azt, hogy a klasszikus és a modern kor egyazon babérágból font koszorút az író és a győztes atléta homlokára.

Fejtegetéseinek eredménye az, hogy a közművelődés története a testnevelési vonatkozások nélkül nem teljes. A testnevelés a közművelődés történetének szerves része és tényezője. De megállapítja azt is, hogy eszményi célok hiányában, erkölcsi tartalom nélkül a testnevelés méltatlan ez elismerésre. Ilyen célok nélkül amilyen gyorsan hódított napjainkban, olyan hirtelen el is merül a jövő törekvéseinek tengerében. A történelemnek ez a tanulsága.

Misángyi Ottó könyve föltétlenül figyelmet és elismerést érdemel a testi és lelki kultúra összefüggését tárgyaló irodalom körében. *Gyulai Agost.*